

Pater Marcel Brauns. [Foto, s.d. ADVN, VFA4610]

“Hoe ik tot de politieke theologie kwam”

Pater Brauns kijkt terug op de beweegredenen voor zijn publieke leven

Pater-jezuïet Marcel Brauns heeft tijdens een korte periode in de jaren zestig een vrij belangrijke rol gespeeld in de herleving van het Vlaams-nationalisme op politiek vlak. Zijn profiel als jezuïet en priester maakte hem bijzonder bruikbaar als tegengewicht voor het episcopaat dat de electorale opmars van het Vlaams-nationalisme vanaf de late jaren vijftig ongaarne zag gebeuren. De bisschoppen maakten zich zorgen. De opkomst van gelijk welke onafhankelijke partij die gelovigen kon aantrekken, betekende immers een verzwakking van de slagkracht van de katholieke opinie in het parlement. En dat in een periode die nog heel sterk werd getekend door de levensbeschouwelijke tegenstelling.

Brauns had lak aan de beweegredenen van het episcopaat en verzette zich tegen de ‘Belgische’ optie van de kerkleiding. Zijn achterban plaatste hem met graagte in de traditie van de ‘*petit vicair*’ die slachtoffer was van zijn Vlaamse overtuiging en in zijn carrière werd gefnuikt door de hiërarchie. Het argument daarvoor was vlug gevonden. Brauns werd immers in 1961 ontheven van zijn opdracht als hoogleraar Nederlandse letterkunde en Middel nederlandse tekstverklaring aan de universitaire faculteiten Notre-Dame de la Paix die door zijn orde in Namen werden geleid.

Brauns werd daarna een zeer actief propagandist voor de Volksunie. Hij voelde zich daarin gemotiveerd door de ‘politieke theologie’ die hij voor zichzelf ontwikkeld had en was ervan overtuigd dat hij daarmee aansloot bij de boodschap van de Heilige Schrift en de essentie van het katholieke geloof. De tekst die als uit te geven bron voor deze bijdrage werd gekozen, is autobiografisch en handelt over de genese van zijn “*politieke theologie*”. Hij was dus in zijn eigen ogen erg belangrijk als verklaring voor zijn maatschappelijk handelen. Hij is te vinden in een archiefbestand dat een bijzondere geschiedenis achter de rug heeft.

HET ARCHIEFBESTAND ‘PATER BRAUNS’

In de eindfase van zijn leven was Marcel Brauns een vereenzaamd man. Hij leefde in Gent in zeer armoedige omstandigheden. Zijn persoonlijk archief en bezittingen raakten verspreid. Het werd daardoor voor het ADVN een moeizame zoektocht naar

zijn intellectuele nalatenschap. Maar met vrucht: tussen 1996 en 2003 gebeurden er een aantal overdrachten. Een deel van de nalatenschap kwam van zijn halfbroer Edmond Dequene die in Hasselt woonde. Maar dat was slechts een klein deel.

Vlaams-nationalistische kringen in Gent waren belangrijker als doorgeefluik. Daarin speelde het echtpaar Roeland Raes-Pataer een belangrijke rol. Wilfried Aers, die al vele decennia actief was in de radicale vleugel van de Vlaamse beweging, ontving persoonlijk een groot deel van de archivalia van Marcel Brauns. Hij bezorgde het nadien aan Roeland Raes. Andere onderdelen werden verkregen via Johan Laeremans, een zeer actief Vlaams-nationalist uit Grimbergen en vader van de huidige Vlaams Belang-politicus Bart Laeremans. Hij had op zijn beurt die documenten ontvangen van mevrouw Van den Steene van Gentbrugge met wie Brauns op het einde van zijn leven contact mee had. Via bemiddeling door Roeland Raes was ook hij bereid dit pakket documenten en publicaties aan het ADVN over te dragen.¹

Het is stellig niet alles. Van de duizenden vellen gedichten en teksten in rijmvorm is slechts een deel in het ADVN terechtgekomen. Maar dit archief vormt wel een fundamenteel deel van de intellectuele nalatenschap van Marcel Brauns. Een grondige studie van zijn activiteiten en geestelijke ontwikkeling wordt daardoor mogelijk. Er is nu briefwisseling, autobiografische teksten, proza, dichtkunst, toespraken enz. beschikbaar. Het archief was echter in zijn interne samenhang grondig verstoord. De medewerkers van het ADVN brachten een ordening aan volgens een archiefschema dat rekening hield met de aard of redactionele vorm van de documenten.²

In omslag drie van het nummer 1/1 bevinden zich teksten waarin Brauns in autobiografische geschriften terugblijkt op zijn eigen levensgeschiedenis met de uitdrukkelijke bedoeling om licht te werpen op zijn *"teologisch, wijsgerig en letterkundig werk"*. Deze teksten zijn uitdrukkelijk bedoeld om gelezen te worden. Eén daarvan is onderwerp van deze bronuitgave. Het is een cruciale tekst want hij handelt over zijn persoonlijke ontwikkeling als priester-theoloog en Vlaams agitator. Dat viel in zijn ogen overigens niet te scheiden; vandaar dat hij sprak over zijn *"politieke theologie"*.³

Om de tekst te kaderen is het nodig deze Vlaams-nationalist historisch te situeren. Wie was Marcel Brauns?⁴

1. Zie hiervoor de overdrachtdossiers betreffende de archivalische nalatenschap van Marcel Brauns in het ADVN.
2. Het archief Brauns kreeg de identificatie BE ADVN AC278 – Archief Marcel Brauns.
3. Te vinden in D11001(1/1): autobiografische teksten: 3 omslagen en 1 pak.
4. Zie ook S. Vissers, *Marcel Brauns 1913-1995. Jezuiet en Vlaams-nationalist*, Universiteit Antwerpen, licentiaatsverhandeling, 2006.

DE GENESE VAN ZIJN VLAAMSGEZINDHEID

Marcel Brauns werd geboren op 2 oktober 1913 in Hasselt. Zijn vader Laurent Brauns was sergeant-majoor bij de 11de Linie, een regiment dat zeer nauw verbonden was met Hasselt. Vader was trouwens afkomstig uit de directe omgeving, namelijk uit de wijk Godsheide waar zijn ouders een tuinbouwbedrijf uitbaatten. Hun zoon verkoos een carrière in het leger en trok op 16-jarige leeftijd naar de kadettenschool van de 11de Linie in Ath. Het leger kende onder de Duitse dreiging een forse uitbreiding dankzij de militiewetten van 1909 en 1913. Er was dus toekomst voor een jonge onderofficier met kwaliteiten.

Toen de mobilisatie werd afgekondigd in 1914 was Laurent Brauns verplicht zijn gezin te verlaten en met zijn eenheid mee te trekken naar de vesting Luik. Daar leverde het regiment zijn eerste gevechten. Na enkele dagen werd de eenheid naar de Getestelling en nadien naar de vesting Antwerpen gestuurd. Tijdens een uitval naar de Duitse noordflank sneuvelde vader Brauns op 13 september in Haacht. Moeder Helena Vandenhoudt hertrouwde kort na de Eerste Wereldoorlog met een ambtenaar van Openbare Werken, Edmond Dequene. Die werd in de herfst van 1919 naar Brugge verplaatst om dichterbij de zogenaamde 'Verwoeste Gewesten' te zijn. Marcel Brauns werd dus als kleine jongen naar een West-Vlaamse context overgeheveld. Zijn moeder en grootmoeder verhuisden mee. Thuis bleef het gezin Hasselts dialect spreken. Op straat en op de speelplaats leerde hij Brugs en in de school Nederlands. Er werden in Brugge nog vier kinderen geboren waarvan er slechts twee de volwassen leeftijd bereikten.

Het begin van het lager onderwijs genoot hij bij de broeders xaverianen. De ouders waren er evenwel van overtuigd dat Frans leren absoluut nodig was en ze stuurden hem als interne naar de school van de Franse Broeders der Christelijke Scholen in Sluis in Zeeuws-Vlaanderen van oktober 1921 tot juli 1923. Later zou Marcel er prat op gaan dat hij in het 'normale' onderwijs in Brugge geen Frans had willen leren en hardnekkig weigerde het te spreken. Vandaar deze rigoureuze maatregel. In de volkomen Franstalige omgeving in Sluis moest hij het Frans wel leren en effectief gebruiken.⁵

Hij werd echter nog tijdens zijn lager onderwijs weer naar Brugge gehaald maar vanaf dan in het rijksonderwijs gestopt waarna hij zes jaar atheneum doorliep in de richting Latijn-wiskunde. Het rijksonderwijs was goedkoper en de athenea hadden in die tijd een goede reputatie. Bovendien was een deel van het lerarenkorps katholiek. Brauns bevestigde nadien dat zijn jaren in Brugge voor hem bepalend zijn geweest. Hij beschouwde zichzelf als een wiskundige geest. Maar dat was niet het enige dat hem boeide. Zijn leraar Nederlands, die hij zeer bewon-

5. Op basis van uittalingen in autobiografische teksten over zijn prille jeugd in BE ADVN AC278 – Archief Marcel Brauns, D11001(1/1).

derde, was moderator van de studentenkring Van Maerlantszonen. Brauns werd daarin actief en vanuit de negentiende-eeuwse slagzin *de taal is gans het volk* schakelde hij over naar Groot-Nederland als politiek einddoel. Hij herinnerde zich dat hij daarna de brief van de bisschoppen van 1930 over de verplichting voor de gelovigen om België als vaderland te aanvaarden, van de hand wees.

Priester Pieter Ghysaert was zijn leraar godsdienst.⁶ Die bracht hem bij de Nederlandse bekeerling Pieter van der Meer de Walcheren door hem diens boek *Het witte paradijs. Beschouwend proza*, uitgegeven in 1929, te laten lezen. Volgens zijn biograaf Albert Helman was deze auteur "*een pelgrim naar het Absolute*" en dat streven herkennen we ook in de gedachtewereld van Brauns.⁷ Dergelijke mystieke teksten deden Brauns in de richting van het kloosterleven gaan en hij trad als piepjonge man in bij jezuïeten. Enkele maanden nadat hij begon aan zijn noviciaat in Drongen, kreeg zijn stiefvader de kans op een nieuwe mutatie. Het werd een terugkeer naar Hasselt voor het gezin.

Ondertussen zat Marcel tussen vier muren. Zijn opleiding tot priester was zeer belangrijk voor de vorming van zijn wereldbeeld. Brauns zou een halve eeuw later in zijn autobiografische teksten noteren: "*In alle geval die liefde tot de Heilige Drieëenheid is voor heel mijn leven en persoonlijkheid beslissend geweest. Wil iemand mij werkelijk begrijpen dan moet hij uitgaan van de Heilige Drieëenheid, anders begrijpt hij van mij nagenoeg niets.*" Het gaat hier om het katholieke beginsel dat God weliswaar één en ondeelbaar is maar wel bestaat uit drie personen: God de Vader, God de Zoon en de Heilige Geest. Hij noemde zijn begrip van de Drieëenheid zijn "*grondvondst*". Van daar uit had hij zijn stelsel van "*Persoonsfilosofie*" opgebouwd. Niet gehinderd door enige vorm van bescheidenheid vond hij zichzelf een "*denkzuivere mededinger van Kant en Maréchal*".

De naam Maréchal verdient enige toelichting. Joseph Maréchal, (1878-1944), was een Waals jezuïet die in Leuven aan het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte doceerde. Hij was een veelzijdig geleerde en trad in de sporen van prof. Désiré Mercier, de latere aartsbisschop, die het neo-thomisme wilde vernieuwen en verrijken door de resultaten van de moderne natuurwetenschappen te integreren. Zo was hij begeistert door de experimentele psychologie van de Duitse hoogleraar Wilhelm Wundt (1832-1920). Maréchal verbond in zijn lessen de filosofische inzichten van Immanuel Kant met het neo-thomisme. Brauns heeft hem goed gekend als hoogleraar, des te meer omdat ze tot dezelfde orde behoorden en de jezuïeten hun novicen als student in intens contact brachten met

6. Zie ook *Pater Braunsfonds, Maandlijks kontaktblad*, nr. 42, maart 1969, pp. 3-4: beschouwingen door Brauns betreffende de rol van Ghysaert in zijn leven. Dit na lezing van diens uitgegeven dagboek met de titel *Gods dompelaar*.

7. A. Helman, *Vriend Pieter. Het levensavontuur van Pieter van der Meer de Walcheren*, Brugge-Nijmegen, 1980.

de hoogleraren van de orde in Leuven. Maar echt enthousiast was hij niet, want de inzichten van Maréchal strookten niet met zijn denkbeelden. Brauns was al evenmin tevreden met de drievuldigheidstheologie die hij in Leuven te horen kreeg. Hij beschouwde zijn wijsbegeerte dan ook als 'voltooid' toen hij zijn eigen begrip van de Drieëenheid had ontwikkeld. Dat betekende geen eindpunt, want hij noteerde meteen: "*Daarmee kon ik voorlopig geduldig wachten op mijn theologie*". Theologie stond immers in de neo-thomistische traditie waarin Brauns werd opgeleid, een trap hoger dan filosofie.

Ondertussen trok vooral de literatuurbeoefening hem aan en hij schreef een onvoorstelbaar aantal verzen. Een deel ervan werd gepubliceerd in dichtbundels. Ze pasten in het intellectuele kader van de bezettingsjaren en Brauns kreeg enkele prijzen. Over zijn dichtwerk zou hij later beweren: "*Poëtisch vergelijkt men mij met Verschaeve, de gelijkenis met Roland Holst is treffender. Ik voel mij meer Hollands dan typisch Vlaams.*"

Die intellectuele opleiding vorderde met horten en stoten zoals wel meer gebeurde bij de jezuïeten. De studie werd immers afgewisseld en vermengd met de pastoraal. Na enkele jaren als poësisleraar in Turnhout, 1938-1941, studeerde hij tijdens de oorlogsjaren wijsbegeerte in Leuven. In diezelfde jaren studeerden ook zijn zeven jaar jongere halfbroer en zijn tien jaar jongere halfzus in de Dijlestad. In 1944 werd hij tot priester gewijd. Hij doctoreerde in de theologie in 1946. Vanaf dan wenkte, naast de pastoraal en de literatuurbeoefening, ook het wetenschappelijk onderzoek. In 1948 werd hij door zijn orde naar Namen gestuurd om pater Jozef Van Mierlo op te volgen als docent Nederlandse letterkunde. Maar een groot deel van zijn tijd bracht hij in die jaren door in Gent. In 1959 werd hij overgeplaatst naar Brussel. Zijn periode als academisch intellectueel was echter beperkt. Werden zijn intellectuele prestaties onvoldoende geacht? Of verkondigde hij inzichten die zijn collega's en zijn meerderen onwelgevallig waren? In 1961 werd hij bedankt als docent en moest hij Namen achter zich laten. Daarna volgden opnieuw jaren van pastoraal werk.

Die pastoraal was al vroeg nauw verbonden met de herlevende Vlaamse beweging. Brauns werd einde jaren vijftig in Gent animator van het Erasmusgenootschap. Deze vereniging was gesticht in 1947 en zwerfde snel uit. Ze profileerde zich als volkshogeschool. In 1960 versmolt ze met het Algemeen-Nederlands Verbond.⁸ Ze was radicaal Vlaamsgezind en trok veel mensen uit de collaboratiekringen aan. Hier voelde Brauns zich thuis en voor hem was dit een opstap naar bedrijvigheid als propagandist voor de Volksunie. Hij ging daarmee lijnrecht en ostentatief tegen het episcopaat in.

8. P. van Hees & H. De Schepper, *Tussen cultuur en politiek. Het Algemeen-Nederlands Verbond 1895-1995*, Hilversum-Den Haag, 1995, p. 166.

Onderhavige brontekst probeert zijn ontwikkeling te verklaren. Hij werd geschreven in een later stadium van zijn leven en draagt aan het einde de vermelding "(28-31/10/1976)". Hij werd dus op het einde van oktober 1976 geschreven, op een moment toen Brauns geconfronteerd werd met de noodzaak om voor zichzelf de rekening op te maken en de vraag waarom het zo gelopen was, te beantwoorden. Het gaat om twee bladzijden tekst, getypt op de achterkant van kladpapier. De eerste op een tweetalige, gestencilde reclame voor een kookboek *La Cuisine illustrée*, uitgegeven door het tijdschrift *Modes de Paris*, verspreid door de n.v. Persagentschap, Vervoer en Distributie, met datum 25 februari 1976. Pagina 2 werd getypt op de blanco achterkant van een rondzendbrief van het Borms Dokumentatie- en Aktiecentrum, Merksem, getekend door secretaris Jan Vinken, zonder datum maar verstuurd in het begin van 1976, ter voorbereiding van de Bormsherdenking in 1976.

"HOE IK TOT DE POLITIEKE IDEOLOGIE KWAM

ligt waarschijnlijk hoofdzakelijk aan mijn tweevoudige geestesgeaardheid: enerzijds bespiegeling, denken en mijmering, anderzijds snelle beslissing en daadkracht. Omdat politiek in de orde van de daad ligt en theologie bespiegeling en denken is, was het nogal fataal dat vroeg of laat die twee in mijn geest en leven mekaar zouden ontmoeten.

De verste voorbereiding van die ontmoeting lag in mijn deelname aan de Vlaamse beweging – vanaf de derde latijnse was ik lid van de Vlaamse kring aan het Brugs atheneum: de Van Maerlantszonen⁹, actief lid want ik hield o.m. een spreekbeurt over Rodenbach¹⁰ en op het einde van dat schooljaar werd ik gekozen tot voorzitter wat ik bleef tot einde retorika, toen ik op het Jezuietenovituaat¹¹ binnenging. Vlaamse beweging enerzijds en liefde tot de Heilige Drieëenheid¹² anderzijds die mijn roeping bewerkte zoals ik in een opstel over Van der Meer de Walcheren¹³

9. Van Maerlantszonen: studentenkring genoemd naar de geschiedschrijver en dichter in de volkstal Jacob Van Maerlant, geboren in de omgeving van Brugge en een tijd woonachtig in Damme, 13de eeuw.

10. Albrecht Rodenbach was op dat ogenblik nog altijd het verafgode boegbeeld van de flamingantisch-katholieke studentenbeweging. Dat hij tevens een dichter en literator was, zal Brauns in het bijzonder aangetrokken hebben.

11. De novicen van de jezuietenorde werden voor hun basisopleiding samengebracht in het huis van de orde in Drongen. De intrede van Marcel Brauns viel in 1931. Hij was dus 18 jaar.

12. Drieëenheid: in de katholieke theologie meestal de Heilige Drievuldigheid of – met een gallicisme de 'Triniteit' genoemd; waarbij begrepen wordt dat God bestaat uit God de Vader, God de Zoon (Jezus Christus) en de Heilige Geest.

13. Pieter B.A. van der Meer de Walcheren (Utrecht 10/9/1880 – Breda 15/12/1970) was in 1911 tot het katholicisme bekeerd. Hij werd een populair schrijver met grote invloed op de nieuwe generatie katholieke schrijvers in Nederland in het interbellum. Zijn invloed reikte tot in Vlaanderen.

HOE IK TOT DE POLITIEKE THEOLOGIE KWAM

ligt waarschijnlijk hoofdzakelijk aan mijn tweevoudige geestesgeardheid: enerzijds bespiegeling, denken en wijzering, anderzijds snelle beslissing en daadkracht. Omdat politiek in de orde van de daad ligt entheologie bespiegeling en denken is, was het nogal fataal dat kroeg of laat die twee in mijn geest en leven mekaar zouden ontmoeten.

De eerste voorbereiding van die ontmoeting lag in mijn deelname aan de Vlaamse beweging - vanaf de derde latijnse was ik lid van de Vlaamse kring aan het Brugs atheneum: de Van Maerlantszonen, actief lid want ik hield o.m. een spreekbeurt over Rodenbach en op het einde van dat schooljaar werd ik gekozen tot voorzitter wat ik bleef tot einde rectoria, toen ik op het Jezuletentivitaat binnenging. Vlaamse beweging enerzijds en liefde tot de Heilige Drieënheid anderzijds die mijn reeping bewerkte zoals ik in een opstel over Van der Meer de Walcheren verhaalde (verschenen in de Spectator, herdrukt in Braunsfonds nr 65)zo begon de verre voorbereiding op mijn politiek theologisch denken.

Reeds in mijn leuter-wijgerig Onder mijn tweede jaar klassieke filologie maakte ik een verplaatte verhandelingje voor het examen over vaderland en vaderlandsliefde bij Demosthenes. Daarin betoogde ik dat Demosthenes Groot-griekenland aanhing, maar dat mocht niet onder de leiding van Philippus van Makedonië, de monarch, maar onder leiding van de Atheense democratie gebeuren. Reeds onder mijn leuter wijgerig denken en bewijzen speelde al duidelijk mijn opvatting mee over de Goddelijke Personen als alverklarende grondwerkelijkheid. Mijn beknopt stelsel noemde ik ~~persoonlijk~~ "persoonlijk".

De naderende oorlog stemde mijn dichterlijk nadenken aan over het nutteloze der onderlinge moordpartijen "Dreigender Oorlog" verschenen in "De Heimelijke Lusthof". Ik herinner me dat mijn oude vriend Pater Hardeman vreesde voor vervolging en veroordeling wegens defakisme toen hij dat vers voor de eerste keer las. Nu, hij was nogal oud en vreesachtig. Een loflied op het militarisme was het in alle geval niet.

De sneulende daadmens in mij sprak zich eveneens uit in de "Selegiën" 1 en 2 verschenen in de "Zangen van Omnacht" vooral nr 2 (blz. 77 en 78)

herverd mijn volk, scheep u in, in de haven
van durf en daad, van trekgeest, avontuur;
ga, ruimten van de aarde te doordraven
onder de harde schoonheid van 't azuur.... (blz77)

in de windstilte om mijn volk, geduchte
en goede God, waarom ben'k niet de wind die bijt,

die roert, die stuift, die opjaagt, die verenigt,
die in 't orkaan van zijn gedachten gang
eindelijk den ondurf uit ons volk wegstenigt
en staag doorzingt de lucht met wilden zang?... (blz 78)

In "Daadmens" uit de bundel "De Eeuwige Mens" een gedicht van 21 april 1944 bezing ik de kenwaarde van het doen: het doen is niet alleen voorwerp van bespiegeling en kennis, maar een bron van diepere kennis

Gij staat als koningen over het leven,
gij reist de bergen op, net zoals hij
die zich geheel wou aan het schouwen geven,
en gij wordt schoon als God en gij wordt vrij:

want ook de daad opent de verre rijken
der goddelijke en menselijke eeuwigheid
en wijde valken komen naast u strijken
met 't diamant van Gods alwetendheid:

de daad is leerzaam en de daden zijn
daar onvervangbaar vaak en leren vlugger (De eeuwige mens blz.99)

en in de daad kunt gij verheugd leren
en in de daad doorgroondt ge iets van Gods hart. (ibid. blz 100)

Inderdaad is de enige kennis Gods van het geschapene waarover wij iets met zekerheid weten een daadkennis, een scheppende kennis, geest vrijblijvende bespiegeling of beschouwing.

Tekst "Hoe ik tot de politieke theologie kwam".

[ADV, BE ADVN AC278 - Archief Marcel Brauns, D11001(1/1)]

In feite was het dichten voor mij al een vorm van daad geweest. Behalve de aanleg en begaafdheid die wellicht vroeg of laat zouden doorgebroken zijn, begaf ik mij ook aan de dichtkunst onder mijn laatste jaar filosofie als aan de enige voor mij zonder nadere voorbereiding geschikte kunstvorm om metterdaad en eigen ervaring beter te beseffen wat kunst en schoonheid was. Een soort door daad en ervaring gevoede bespiegelingsbron.

Vandaar dat mijn toenmalige essayistische productie, mede na mijn postuleraarschap regelrecht die richting van de "poëtische theologie" uitging of de "poëtische theologie" voorbode van de "politieke theologie". In mijn essay over oorspronkelijkheid, persoonlijkheid en schoonheid in de dichtkunst geschreven als ik me niet vergis in april 1944 ter voorbereiding van een lezing voor de Limburgse schrijvers paste ik al ten volle toe de werkwijze die ik ook op de politieke theologie zou toepassen later: allen bekijken van **Het** standpunt uit der Goddelijke Persoonlijkheden zoals ik het formuleerde in mijn boek over het Geheim der Goddelijke Persoonlijkheden blz.305 "Naar een Trinitaire Theologie en Filosofie"

"Het geheim der Goddelijke Persoonlijkheden is de diepste doorlichting van het bovennatuurlijk en natuurlijk heelal, want de diepste Zelfopenbaring van Hen die het schepsel en verheven. En niets wordt dieper doorhelderd dan uit de helderheid zelf der scheppende bron..."

... Wat een licht b.v. werpt Hun Elkaarzijn aáet op de gemeenschap als een elkaarzijn van geschapen personen!... (SGP, blz 305)

In dat licht had ik al het natuurlijk volk of de volksgemeenschap bekeken, zoals uit mijn opstel en redevoering over Nederlandse Cultuureenheden bleek, verchenen in Streven (heruitgegeven in Braamsfonds nr)

Tegelijk werd daar de teologie der verrijzenis van Christus benut om de eeuwigheid van het volk in het eeuwig leven tot in zijn taal toe te beklentonnen. Tussen haakjes: voor de benieuwde taalkundigen biedt dit de kans om eens uit eigen gehoor te gaan beluisteren hoe de talen ontstonden en groeiden. Aá wij b.v. eens onze voorvaders de Franken gaan begroeten en kennis maken met de voorvaders van onze voorvaders enz...

In het Rodenbachjaar 1956 smeed ik ook het probleem van de levensruimte aan, dat nog theologisch zou moeten bekeken worden. De wereldproblematiek is die van gevestigde grenzen waarbinnen geen speling van volken als volken meer mogelijk is, ook al zijn die volken binnen te enge grenzen beklemd.

Maar de eigenlijkste aanloop misschien tot een "politieke teologie" in bredere orchestratie kwam met mijn spreekbeurten en studie over de Bijbel en de sociale rechtvaardigheid. Ik was door mijn preken al meer de Bijbel gaan gebruiken, daarenboven was ik als teoloog van de gewoonte doordrongen bij elk theologisch vraagstuk mij af te vragen wat de Schrift erover leerde of ~~zák~~, of ergens een uittaling gaf of een kijk bood. Toen ik dan gevraagd werd om voor een werkmanskring KWB of zo, op Mariakerke (Gent) te spreken nam ik als thema de sociale rechtvaardigheid. Dat bracht de ontdekking van een Schriftzijde die zelfs twintig jaar later nog niet in wetenschappelijke kringen doorbrak. Met de vragen van nationalistische zijde naar spreekbeurten ontwikkelde zich dit vanaf de jaren 1961-62 tot mijn beruchte "Vlaamse en sociale beweging bijbels belicht" en daarmee was het hek van de "politieke teologie" helemaal van de dam. (28-31/10/1976)

Tekst "Hoe ik tot de politieke theologie kwam".

[ADV, BE ADVN AC278 - Archief Marcel Brauns, D11001(1/1)]

verhaalde (verschenen in de *Spectator*¹⁴, herdrukt in Braunsfonds¹⁵ nr 65) zo begon de verre voorbereiding op mijn politiek theologisch denken. <-Reeds in mijn louter wijsgerig>¹⁶ Onder mijn tweede jaar klassieke filologie¹⁷ maakte ik een verplichte verhandelingje voor het examen over vaderland en vaderlandsliefde bij Demosthenes.¹⁸ Daarin betoogde ik dat Demosthenes Groot-griekenland¹⁹ aanhing, maar dat mocht niet onder de leiding van Philippus van Makedonië²⁰, de monarch, maar onder leiding van de Atheense democratie²¹ gebeuren.

Reeds onder mijn louter wijsgerig denken en bewijzen speelde al duidelijk mijn opvatting mee over de Goddelijke Personen als alverklarende grondwerkelijkheid. Mijn beknopt stelsel noemde ik <personaliaac> 'persoonsfilosofie'²²

De naderende oorlog stemde mijn dichterlijk nadenken aan over het nutteloze der onderlinge moordpartijen 'Dreigender Oorlog' verschenen in 'De Heimelijke Lusthof'.²³ Ik herinner dat mijn oude vriend Pater Hardeman²⁴ vreesde voor vervolging en veroordeling wegens defaitisme toen hij dat vers voor de eerste keer las. Nu, hij was nogal oud en

14. *De Spectator*, weekblad uitgegeven van 1945 tot 1950 door Het Volk in Gent als bijlage bij de kranten *De Nieuwe Standaard*, later *De Nieuwe Gids* en *De Antwerpse Gids*.

15. Braunsfonds nr. 65: bedoeld wordt het driemaandelijks contactblad *Pater Braunsfonds*, uitgegeven in Deinze, 1965-1993. In het begin droeg het kortstondig de naam *Hier Braunsfonds*.

16. Het doorstrepen gebeurde met de typemachine en greep dus vrijwel zeker plaats tijdens het typewerk zelf.

17. Hij behaalde het diploma van kandidaat klassieke filologie in 1935.

18. Demosthenes (384-322 v. Chr.): Atheens politicus die probeerde de groeiende macht en invloed van het noordelijk gelegen Macedonië over de Griekse stadstaten tegen te gaan en de macht van Athene te herstellen.

19. Vermoedelijk alludeerde Brauns hiermee op het Groot-Nederlandse streven dat in het interbellum behoorde tot de retoriek van het Vlaams-nationalisme en dat in bepaalde katholiek-traditionalistische ogen nodig zou zijn om stand te kunnen houden tegen het opdringen van het gesecculariseerde Frankrijk en zijn Belgische vazalstaat.

20. Philippus II van Macedonië, vader van Alexander de Grote. Geboren in 382 en koning van 359 tot zijn dood in 336 v. Chr.

21. Met democratische beginselen had deze machtsstrijd niets te maken. Vanwege het bijzonder slagvaardige Macedonische leger moest Athene bondgenootschappen sluiten met andere Griekse stadstaten. Macedonië werd door de bewoners van het Griekse kerngebied aangezien als half barbaars en niet echt deel uitmakend van de Griekse cultuur.

22. Dit woord is met krachtige hand met meerdere halen doorstreept waardoor sommige letters moeilijk ontcijferbaar zijn. Het woord "*persoonfilosofie*" werd er in handschrift aan toegevoegd. Het gebeurde dus nadat de tekst was afgewerkt op de typemachine. Brauns was in 1938 in Leuven licentiaat in de thomistische wijsbegeerte geworden.

23. *De heimelijke lusthof: verzen*, uitgegeven door Het Spectrum in Utrecht in 1942; met een inleiding door Bernard Verhoeven.

24. Pater jezuïet Renatus Hardeman publiceerde in de jaren twintig tot en met veertig religieuze en historische bijdragen, voornamelijk via de *Bode van het Heilig Hart* waarvan hij redacteur was. Hij moedigde Brauns aan.

vreesachtig. Een loflied op het militarisme was het in alle geval niet.²⁵
De smeulende daadmens in mij sprak zich eveneens uit in de 'ëelegieën'
1 en 2 verschenen in de 'Zangen van Onmacht' vooral nr 2 (blz. 77 en 78)²⁶

herword mijn volk, sloop u in, in de haven
van durf en daad, van trekgeest, avontuur;
ga, ruimten van de aarde te doordraven
onder de harde schoonheid van 't azuur.... (blz77)

in de windstilte om mijn volk, geduchte
en goede God, waarom ben'k niet de wind die bijt,

die roert, die stuift, die opjaagt, die verenigt,
die in 't orkaan van zijn geduchten gang
eindelijk den ondurf uit ons volk wegstenigt
en staag doorzingt de lucht met wilden zang?... (blz 78)

In 'Daadmensen' uit de bundel 'De Eeuwige Mens' een gedicht van 21
april 1944 bezing ik de kenwaarde van het doen: het doen is niet alleen
voorwerp van bespiegeling en kennis, maar een bron van diepere kennis

Gij staat als koningen over het leven,
gij reist de bergen op, net zoals hij
die zich geheel wou aan het schouwen geven,
en gij wordt schoon als God en gij wordt vrij:

want ook de daad opent de verre rijken
der goddelijke en menselijke eeuwigheid
en wijde valken komen naast u strijken
met 't diamant van Gods alwetendheid:

de daad is leerzaam en de daden zijn
daar onvervangbaar vaak en leren vlugger (De eeuwige mens blz.99)

en in de daad kunt gij verhevigd leren
en in<-d> de daad doorgrondt ge iets van Gods hart. (ibid.blz 100)

25. Vermoedelijk alludeert Brauns hier op het einde van de jaren dertig met de Sudetencrisis in september 1938 als hoogtepunt, en de mobilisatie van september 1939 tot de Duitse inval in mei 1940. In die periode werd het Belgische leger drastisch versterkt om de neutraliteit desnoods gewapenderhand te kunnen verdedigen. Blijkbaar steunde hij die militaire inspanningen niet. Zijn tekst kon in ieder geval als zodanig geïnterpreteerd worden. Hiermee is ook duidelijk dat het gedicht werd geschreven vóór België effectief in de oorlog betrokken werd. Blijft de vraag of hij het Derde Rijk toen als een reële bedreiging aanzag of niet.

26. Deze dichtbundel werden uitgegeven in 1944 in Brugge door uitgeverij De Kinkhoren.

Inderdaad is de enige kennis Gods van het geschapene waarover wij iets met zekerheid weten een daadkennis, een scheppende kennis, geen vrijblijvende bespiegeling of beschouwing.

In feite was het dichten voor mij al een vorm van daad geweest. Behalve de aanleg en begaafdheid die wellicht vroeg of laat zouden doorgebroken zijn, begaf ik mij ook aan de dichtkunst onder mijn laatste jaar filosofie²⁷ als aan de enige voor mij zonder nadere voorbereiding geschikte kunstvorm om metterdaad en eigen ervaring beter te beseffen wat kunst en schoonheid was. Een soort door daad en ervaring gevoede bespiegelingsbron.

Vandaar dat mijn toenmalige essayistische productie, mede na mijn poësisleraarschap regelrecht die richting van de 'poëtische theologie' uitging of de 'poëtieke theologie' voorbode van de 'politieke theologie'. In mijn essay over oorspronkelijkheid, persoonlijkheid en schoonheid in de dichtkunst geschreven als ik me niet vergis in april 1944 ter voorbereiding van een lezing voor de Limburgse schrijvers²⁸ paste ik al ten volle toe de werkwijze die ik ook op de politiek theologie zou toepassen later: alles bekijken van het standpunt uit der Goddelijke Persoonlijkheden zoals ik het formuleerde in mijn boek over het Geheim der Goddelijke Persoonlijkheden blz.305 'Naar een Trinitaire Theologie en Filosofie'²⁹ 'Het geheim der Goddelijke Persoonlijkheden is de diepste doorlichting van het bovennatuurlijk en natuurlijk heelal, want de diepste Zelfopenbaring van Hen die het schiepen en verhieven. En niets wordt dieper doorhelderd dan uit de helderheid zelf der scheppende bron....

... Wat een licht b.v. werpt Hun Elkaarzijn niet op de gemeenschap als een elkaarzijn van geschapen personen!... (G.G.P. blz 305)³⁰

In dat licht had ik al het natuurlijk volk of de volksgemeenschap bekeken, zoals uit mijn opstel en redevoering over Nederlandse Cultuureenheid bleek, verschenen in *Streven*³¹ (heruitgegeven in Braunsfonds nr)

27. Hij behaalde zijn diploma thomistische wijsbegeerte in 1938.

28. De Koninklijke Vereniging van Limburgse Schrijvers werd opgericht in Hasselt in mei 1936. De vereniging had een uitgesproken katholieke en flamingantische kleur. Er waren nogal wat mensen bij betrokken die sympathie hadden betoond voor het activisme. Tijdens de bezetting 1940-1944 werden de activiteiten voortgezet.

29. *Het geheim der goddelijke persoonlijkheden: een drieëenhedsdogmatiek*, Brugge, 1958, door uitgeverij Beyaert, 422 pagina's. Dit werk bevatte de kern van zijn doctoraat.

30. Met de afkorting G.G.P. wordt het boek *Het Geheim der goddelijke persoonlijkheden* bedoeld.

31. Het maandblad *Streven* was een spreekbuis van de Vlaamse jezuiten. Het ging terug tot 1931 maar werd sinds 1954 geredigeerd vanuit het universitair centrum Sint-Ignatius in Antwerpen, vergelijkbaar met de faculteiten in Namen en eveneens geleid door de orde. Het droeg

Tegelijk werd daar de theologie der verrijzenis van Christus benut om de eeuwigheid van het volk in het eeuwig leven tot in zijn taal toe te beklemtonen. Tussen haakjes: voor de benieuwde taalkundigen biedt dit de kans om eens uit eigen gehoor te gaan beluisteren hoe de talen ontstonden en groeiden. Als wij b.v. eens onze voorvaderen de Franken gaan begroeten en kennis maken met de voorvaderen van onze voorvaderen enz...

In het Rodenbachjaar 1956³² sneed ik ook het probleem van de levensruimte aan, dat nog theologisch zou moeten bekeken worden.³³ De wereldproblematiek is die van gevestigde grenzen waarbinnen geen speling van volken als volken meer mogelijk is, ook al zijn die volken binnen te enge grenzen beklemd.³⁴

Maar de eigenlijkste aanloop misschien tot een 'politieke theologie' in bredere orkestratie kwam met mijn spreekbeurten en studie over de Bijbel en de sociale rechtvaardigheid. Ik was door mijn preken al meer de Bijbel gaan gebruiken, daarenboven was ik als teoloog van de gewoonte doordrongen bij elk theologisch vraagstuk mij af te vragen wat de Schrift erover leerde of *z<-i>e<-e>i*, of ergens een uitlating gaf of een kijk bood. Toen ik dan gevraagd werd om voor een werkmanskring KWB of zo, op Mariakerke (Gent) te spreken nam ik als thema de sociale rechtvaardigheid. Dat bracht de ontdekking van een Schri<-d>ftzijde die zelfs twintig jaar later nog niet in wetenschappelijke kringen doorbrak. Met de vragen van nationalistische zijde naar spreekbeurten ontwikkelde zich dit vanaf de jaren 1961-62 tot mijn beruchte 'Vlaamse en sociale beweging bijbels belicht' en daarmee was het hek van de 'politieke theologie' helemaal van de dam. (28-31/10/1976)"

de ondertitel *Algemeen Cultureel Tijdschrift*. Met dit blad probeerden zij invloed uit te oefenen op de intellectuelen in Vlaanderen. Brauns schreef in de jaren vijftig enkele bijdragen.

32. Naar aanleiding van de honderdste verjaardag van zijn geboorte. Culmineerde in de Rodenbachfeesten in Roeselare op 22-23 juli, waarbij katholieke en Vlaams-nationalistische organisaties samenwerkten. Gewezen collaborateurs zoals Antoon Vander Plaetse speelden hierin een belangrijke rol. Er werd bij die gelegenheid onder meer geponeerd dat Rodenbach anti-Belgisch zou zijn geweest en de vereniging met Nederland nastreefde.

33. In welke publicatie is de vraag. In dat jaar publiceerde hij volgens de Libis-catalogus een dichtbundeltje van 16 pagina's onder de titel *Lof van het water*, uitgegeven in Gent.

34. Mogelijk doelt Brauns hier op de verwezenlijking van Groot-Nederland. Anderzijds bestond er ook een traditie die aansloot bij het *Lebensraum*-principe waarbij geponeerd werd dat grote delen van Wallonië en Noord-Frankrijk als kolonisatiegrond voor de Vlaamse boerenzonen moesten dienen, omdat het overwegend katholieke Vlaamse volk nu eenmaal meer demografische 'levenskracht' vertoonde.

Met dit slot is duidelijk geworden dat Brauns met deze tekst de voorgeschiedenis van zijn openlijk engagement voor de Volksunie wilde verklaren. Vooral vanaf 1962 – toen het Vlaams-nationalisme electoraal de wind in de zeilen had – hield hij politiek erg radicale toespraken op meetings en zorgde hij voor voordrachten voor Volksuniekringen. De brochure *Radicalisme in de Vlaamse strijd*, uitgegeven door een groep vrienden die in de Westhoek woonden en gedrukt door Vonksteen in Langemark in 1964, is daarvoor illustratief. In 1964 sprak hij ook op de IJzerbedevaart op 23 augustus. Die tekst werd uitgeschreven en gepubliceerd in een brochure *Pater Dr. M. Brauns, Vlaams-Nationaal getuigenis* en uitgegeven in Diksmuide.³⁵ Daarbij bleef hij uitgaan van een katholieke context voor het Vlaams-nationalisme.

Met pastoraal had dit niets meer te maken in de ogen van zijn geestelijke overheid. Brauns kreeg het hoe langer hoe moeilijker om zich neer te leggen bij de discipline en de terughoudendheid op politiek vlak die zijn orde van hem verwachtte. Het kwam tot een breuk. Op 30 september 1964 – net voor de gemeenteraadsverkiezingen – werd Brauns onderworpen aan een “*gekwalficeerde exclaustatie*”. Die kwam erop neer dat hij uit de jezuïetenorde werd gezet maar wel met een mogelijkheid tot terugkeer, zo er verbetering optrad. Dat betekende dat hij op zoek moest gaan naar een inkomen en naar onderdak. Hij keerde in eerste instantie terug naar het ouderlijk huis dat zich nu in Hasselt bevond.

Vanaf dan stond er helemaal geen rem meer op zijn engagement. Zijn referaat over verdraagzaamheid onder katholieke Vlamingen op het Davidsfondscongres 1963 in Leuven, was in ieder geval niet bedoeld om open te staan voor niet-gelovigen of voor mensen die een eerder materialistische of marxistische interpretatie huldigden van het communautaire probleem in België. Daarom bestreed hij de zogenaamde Vlaamse Democraten – die vooral in het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde opkwamen met het oog op de verkiezingen van 1965 – met hart en ziel. Hij beschouwde dat als een vergiftiging en verwatering van het ware Vlaams-nationalisme. Zijn campagne werd nadien door zijn medestanders als volgt omschreven: “*Op verzoek van ongeruste militanten der Volksunie nam hij in Brussel de leiding voor een berucht geworden zuiveringsactie die de ondermijning der partij door de zogeheten Vlaamse Democraten ontmaskerde wat tot hun afscheuring leidde.*”³⁶

Brauns werd mede daardoor een van de boegbeelden van de traditionalistische, anti-Belgische vleugel binnen de Volksunie. Hij was in 1966 een van de mentoren van de rechtervleugel, die nauw bleef aansluiten bij de vormentaal en het gedachtegoed van de collaboratie. Zijn manier van optreden wekte echter in

35. In deze brochure verscheen ook een toespraak van Maurits Coppieters met de titel *Voor een breed Vlaams front*. Coppieters' pleidooi lag nochtans niet in de lijn van Brauns' visie.

36. Zie hiervoor de bio- en bibliografie op p. 3 van *Hier Braunsfonds, Maandelijks kontaktblad*, nr. 1, juli 1965.

brede kring onbehagen en wrevel op. Dat was niet alleen gericht tegen zijn ideeën maar ook tegen zijn persoon. Herman Todts noemt hem met een understatement *"niet bescheiden van aard"*. En als verklaringsgrond poneerde hij: *"Omdat de ambities van M. Brauns al te persoonlijk werden gekleurd kregen zij geen kans."* Feit is dat Brauns nooit een verkiesbare plaats op een Volksunielijst aangeboden kreeg. Hij zou zelf overigens nadien ten stelligste ontkennen dat dit ooit in zijn bedoeling had gelegen. Vele leidende figuren in de partij hadden echter een heel andere indruk.³⁷

Er waren overigens ook ideologische én tactische redenen. In het proces dat tegen de Vlaamse oorlogsmisdadiger Robert Verbelen in Wenen werd gevoerd in 1965, trad Brauns als getuige à décharge op. Hij werd door Verbelen zelf gevraagd. Brauns was er vast van overtuigd dat hij daar *"getuige voor de waarheid"* was. In zijn ogen stond de onschuld van de gewezen ss-man vast en was de beschuldigde een *"een gewetensvol politieambtenaar"* en *"een idealistisch beminnaar en verdediger van de kleine lieden tegen de aanslagen van de schijnpatriotten"*. De Oostenrijkse volksjury sprak Verbelen vrij en Brauns beschouwde dat als *"een zoveelste teken van die Goddelijke Rechtverschaffing en die Goddelijke Onttaking van al het onrecht dat bij de repressie de 'zwarten' is aangedaan"*. De schuld legde hij bij het verzet dat toesloeg met moorden en aanslagen. En hij besloot: *"Moraal-theologisch gezien kan men dus geen ongelijk geven aan de politiekorpsen van de Rex-of de DeVlag-beweging, die door represaillemaatregelen hun groepen tegen de moordenaars hebben beschermd."*³⁸

Het is dus niet zo verbazingwekkend dat vele Vlaamsgezinden gruwden van de man. Brauns gaf in hetzelfde opstel toe dat heel wat Vlamingen hem zijn houding kwalijk namen. Maar dat deed hem niet twifelen. Dergelijke mensen werden volgens hem opgehitst door een leugenachtige pers. Dit volkomen gebrek aan inlevingsvermogen ten aanzien van de groepen in de Vlaamse bevolking die de collaboratie als een bedreiging hadden ervaren, sijpelde uiteraard door in de pers in Vlaanderen. Vanaf dan beseften nog meer mensen in de Volksunie dat het politiek absoluut nodig was om afstand te nemen van deze katholieke integrist met zijn uiterst-rechtse retoriek.

Dat er evenwel een publiek bestond dat zijn vergoelijkende uiteenzettingen over de collaboratie graag las, valt af te leiden uit het feit dat zijn boekje *Mijn Waarheid*, uitgegeven als piepkleine pocket door uitgeverij De Galge in Brugge, in de loop van 1965-1966 drie drukken kende. Daarin verwerkte hij breedvoerig de gedachtegang die hij in Wenen had verdedigd. De pater werd daardoor des te populairder in uiterst-rechtse kringen. Hij verdedigde hun oorlogsverleden zon-

37. H. Todts, *Hoop en wanhoop der Vlaamsgezinden II, Kroniek van de Vlaamse Beweging 1954-1965*, Leuven, 1967, p. 273 en H. Todts, *Hoop en wanhoop der Vlaamsgezinden III, België op de tweesprong*, Leuven, 1971, pp. 212-213.

38. Zie hiervoor zijn opstel in *Pater Braunsfonds, Maandelijks kontaktblad*, nr. 8, februari 1966.

der enige zweem van kritiek en met een onthutsend groot zelfbewustzijn.

Ondertussen vond hij onderdak in een eigen drukingsgroep op de rechtervleugel van de Volksunie. Het zogenaamde Pater Brauns-Steunfonds werd opgericht door een kleine groep getrouwen op 1 oktober 1964, kort nadat hij uit de orde was gezet. Het contactblad heette *Hier Braunsfonds, Maandelijks kontaktblad*. Het eerste nummer verscheen in juli 1965. Het fonds stelde zichzelf in dit nummer voor als een "orde" en een "ontmoetings- en verzamelcentrum van alle Dietsers, stambewuste Nederlanders, binnen en buiten de staatsgrenzen". Deze kring had ambitie. In het tiende *Pater Braunsfonds, Maandelijks kontaktblad*, april 1966, werden de doelstellingen van de Vlaams-Nationale Vleugel in de Volksunie bekendgemaakt. Ze moest de partij beschermen tegen "afwijkingen". Namen werden niet genoemd, maar Brauns maakte duidelijk dat hij deze beweging volledig steunde. Dat de afkorting VNV was – net zoals de voornaamste Vlaams-nationalistische partij voor en tijdens de oorlog – kon geen toeval zijn. In één adem werd aangekondigd dat er een pocket zou verschijnen met "mijn waarheid over Wenen". De teneur van dat geschrift kennen we ondertussen al.

Het blad van het Braunsfonds werd de volgende jaren hoofdzakelijk gevuld met teksten van Brauns zelf, vaak in de vorm van herdrukken van eerdere publicaties. Vanaf het ontstaan van het Vlaams Blok, na de agitatie tegen het Egmontpact, zou hij enkel nog in deze kringen enig aanzien genieten. Het contactblad hield het uit tot nummer 235 in 1993. Met nog een allerlaatste nummer in 1995. Zijn publicaties, zijn spreekbeurten en de verkoop van het contactblad brachten echter maar weinig zaad in het bakje. Daardoor was Brauns in zijn latere jaren voor zijn levensonderhoud afhankelijk van de bedeling van kranten. Op een bepaalde bladzijde in de dikke map vol met losse autobiografische aantekeningen, deels in versvorm, uitte hij de vrees dat zijn invloed beperkt zou blijven en zijn teksten snel vergeten. Hij besepte maar al te goed dat hij een tamelijk eenzaam man was geworden. Toch wilde hij na zijn dood voortleven "als een minnaar van de Goddelijke persoonlijkheden en in Hen van mijn volk en alle volken en vooral van de kleine man". Zijn onwrikbaar katholiek integrisme waardoor hij volledig was weggegroeid van de hoofdstroming in de katholieke geloofsgemeenschap, zou hij nooit loslaten.

Brauns overleed in zijn geboortestad Hasselt op 2 september 1995. De begrafenis gebeurde in intieme kring. Op 30 september 1995 werd een herdenkingsmis georganiseerd in Sint-Niklaas met priester Ward Corsmit (1919-2002), een geestesgenoot, als voorganger.

Luc Vandeweyer (° 1956) is doctor in de geschiedenis en archivaris bij het Algemeen Rijksarchief. Hij publiceerde over tal van aspecten van de Vlaamse beweging in de Eerste Wereldoorlog, het interbellum en de Tweede Wereldoorlog.